

Тарас Петруняк

Серед різних тлумачень та визначень патріотизму найголовнішим є те, що патріотизм – це любов до своєї батьківщини та свого народу. Але як ця любов проявляється? Одним із виявів патріотизму є певні символи, атрибути, які назовні виявляють всю його сутність. Тому, дорогий читачу, пропоную розглянути декілька символів, які формувалися впродовж віків аж до сьогодні.

Зірка Давида

Серед різних патріотичних символів варто розпочати з найдавніших. Одним з таких є зірка Давида. Згадки про зірку у Святому Письмі не знаходимо, але легенди твердять, що ця шестикутна зірка прикрашала щит псалмопівця, а також щити його війська. Зірка Давида символізує готовність до боротьби.

Константин Великий і хресне знамення

Крокуючи історією далі, переносимося у III століття – час, коли християни зазнавали гонінь та переслідувань. Згодом римським імператором став Константин Великий, який, на відміну від своїх попередників, ставився прихильно до християн. У 312 році Константин разом з військом рушив проти Максентія – римського імператора. Імператор Константин уникав вирішального бою, бо був свідомий, що має недостатньо сили для ведення боротьби. Тоді він звернувся за допомогою до небесних сил, молячись різним богам, але допомоги так і не отримав. Тоді імператор помолився до ще йому невідомого Бога християн і після молитви побачив знак хреста на небі та напис: «З цим переможеш!». Тоді імператор Константин наказав пришити знак хреста на прапори та

хоругви. У вирішальному бою він отримав перемогу.

Згідно з легендами, схожа історія сталася і у піктів (сучасна Шотландія), адже їхній король перед битвою з англосаксами подібно як і Констянтин побачив на небі знамення у вигляді Х-подібного хреста, на якому був розіп'ятий брат апостола Петра святий Андрій Первозванний. Якщо поглянути на прапор Шотландії, то побачимо там білий хрест на синьому фоні, який після перемоги над англосаксами став символом їхньої країни.

Сьогодні ми, християни, неначе військо Констянтина, на спільних богослужіннях у храмі тримаємо в руках хоругви з нашитим хрестом або ж різними іконами, тим самим символізуючи «воюючу Церкву», яка веде свій бій з дияволом.

Символ хрестоносців

В XI столітті розпочалися Хрестові походи. Зазвичай від людей, які будь-яким чином намагаються дорікнути Церкві у її діях, ми можемо почути думку про те, що Хрестові походи – це чорна сторінка в історії Церкви. Проте слід пам'ятати, що хрестоносці вели цю «священну війну» для того, щоб захистити християн, які потерпали від нападів мусульман. Але чому цих захисників віри назвали хрестоносцями? Насамперед потрібно згадати про те, що люди, які вирішили брати участь у поході, нашивали на праве плече знак хреста.

Серед хрестоносців були різні ордени, і кожен мав свій атрибут, за допомогою якого можна було ідентифікувати той чи той орден. Наприклад, лицарі Ордену святого Йоана, який відповідав за оборону Гробу Господнього, були одягнені в чорний плащ з білим хрестом, а Орден тамплієрів, який охороняв паломників на Святій Землі, одягав плащі з червоним хрестом на правому плечі.

Герб Києва

Розглянувши різні християнські символи, які використовувались протягом історії, не можемо оминати увагою й столицю нашої країни, а радше зображення на її гербі, гербі

славетного Києва. Святий архангел Михаїл, зображений там, віддавна вважався покровителем київських князів. Найперше зображення архангела на гербі Києва було розмішене за час правління литовського князя Гедиміна, який захопивши у XIV ст. Столицю вибрав емблему з Михаїлом. Офіційне затвердження зображення начальника небесних воїнств з мечем в руках як герба столиці відбулось у 1782 році. Упродовж довгих років задній фон змінювався, але архангел Михаїл залишався незмінним. Тому можемо вважати Михаїла, який впродовж століть є покровителем Києва і символізує боротьбу та перемогу, покровителем всієї України.

Християнська символіка в емблемах

Саме слово «емблема» має грецьке походження та в перекладі звучить як «опукла прикраса». Це своєрідний символ або ж те, що визначає та ідентифікує спільноту людей. Знаємо, що кожен футбольний клуб має свою власну емблему. Колись різні військові загони, армії мали свої емблеми, у яких часто були наявні християнські символи. Серед різних військових емблем є й так звані кокарди, тобто металеві відзнаки, які часто можемо побачити на головних уборах військових. В українському війську відзнаки з християнськими символами беруть початок в Українській Народній Республіці. Завдяки старанням гетьмана Павла Скоропадського була утворена окрема комісія, яка відповідала за вироблення військових орденів. Саме ця комісія і запропонувала низку нагород, серед яких є і Орден Святого Михаїла, Залізний Хрест, Хрест святого й рівноапостольного князя Володимира тощо. Сьогодні в Україні майже кожне військове формування чи різні штаби мають на фоні своїх емблем знак хреста. Це, зокрема, емблеми Збройних Сил України, Міністерства оборони України та ще багато інших. Варто згадати також про прапор Десантно-штурмових військ, у якому на звороті зображений Архистратиг Михаїл.

Хрест Симона Петлюри

Згадуючи різні християнські та патріотичні символи, не можемо не згадати про ще одну військову відзнаку у вигляді хреста – Хрест Симона Петлюри. Після смерті у 1926 головного отамана Української Народної Республіки в його нащадків, а саме у Товариства імені Симона Петлюри, виникла ідея про заснування певної відзнаки військових. Тоді як варіант розглядався перстень Симона Петлюри, але вже 1932 року Товариство вирішує, що відзнакою для військових УНР буде хрест. Поглянувши на цю відзнаку, ми зауважимо в ній певний синтез патріотизму та християнства, адже хрест прикріплений до стрічки, на якій паралельно проведені сині та жовті кольори, а на самому хресті зображений меч та тризуб.

На основі наведених прикладів можемо зробити висновок, що лише з упованням на Божу допомогу та присутність Господньої сили в різних видимих зовнішніх символах та атрибутах люди могли впевнено провадити бій чи навіть війну. Так було в історії, і так є сьогодні. Нам варто пам'ятати про те, що патріотизм проявляється не лише у зовнішніх вираженнях, що є незначним та неважливим, але найперше його засвідчуємо у щирій любові до країни. З любови випливає справжній патріотизм! Живімо за словами українського Мойсея Андрея Шептицького: «Не потоком шумних й галасливих фраз, а тихою й невтомною працею любіть Україну!»

Тарас ПЕТРУНЯК, Патріотична символіка // СЛОВО №3 (79), вересень-листопад 2019